

Åpent brev

Til politikere i Hasvik kommune

Kirkenes, 23.02.2024

Brev til kommunestyret i Hasvik kommune

Ang. initiativ til utbygging av Stjernøya

Forum for natur og friluftsliv i Finnmark (FNF) er et samarbeidsnettverk bestående av natur- og friluftslivsorganisasjoner. Til sammen representerer vi betydelige allmenne interesser innen naturvern, landskap og friluftsliv.

To store kriser preger verden i dag – klimakrisen og naturkrisen. Den største trusselen mot artsmangfold er arealendringer. Inngrepene gjøres stykkevis og delt, og medfører at både naturmangfoldet og friluftslivet forringes. For å stanse tapet av naturmangfold, samt bremse den globale oppvarmingen, må arealforbruket stoppes. Ivaretagelse av naturen er grunnlaget for et bærekraftig samfunn. Tilsluttede organisasjoner i FNF Finnmark er alle opptatt av å ta vare på naturgrunnlaget i Finnmark, samt fremme et allment tilgjengelig friluftsliv.

Stjernøya, som er en øy med spennende geologi og historie. Stjernøya har flere naturreservater, som Stjernesundet naturreservat, Stjernøya naturreservat og Stjernøykalven naturreservat, som verner om ulike typer vegetasjon, fugl og dyreliv.¹

Hvilken kunnskap behøves om Stjernøya?

Som lokalinnbygger og politiker i Hasvik kommune antar vi at dere allerede har mye kunnskap om Stjernøya. Vi er også trygge på at dere ønsker det beste for kommunens innbyggere både på kort og lang sikt. Ved å si ja til videre behandling av vindkraftverk på Stjernøya vil det tilrettelegges for en Kunnskapsutredning. Spørsmålet vi stiller til dere er, trenger dere egentlig en kunnskapsutredning og hvilken kunnskap behøver dere?

Er kunnskapsutredninger nøytrale?

For dere som har sett tredje episode av «Oppsynsmannen» på NRK er det kjent kunnskap at utredninger ikke nødvendigvis er nøytrale. Flere kartleggingsfirma opplever å bli tilsidesatt dersom de finner «for mye». Utbygger står da fritt til å engasjere ett annet firma.

¹ <https://levinordnorge.no/kommuner/hasvik/>

Seniorforsker Vidar Moen hevder at «Utbygger har nakketaket på miljøutredninger i norsk natur»².

Han hevder at: «Eksempler på mangelfulle eller tynne miljøutredninger finner en ved utbygging av småkraftverk, opprustning av eldre damanlegg til kraftproduksjon, vindmølleutbygginger, landbaserte oppdrettsanlegg, hogst av gammelskog og dumping av gruveslam i fjorder.»

Undersøkelser og utredninger blir for ofte utilstrekkelige og overfladiske. De står hele tiden i fare for å bli misskreditert hvis utredninger ikke går i utbyggers favør. De som er mest imøtekommende overfor utbygger er gjerne de som blir foretrukket ved neste korsvei.

Vidar Moen

Natur og friluftsliv på Stjernøya – kjent kunnskap

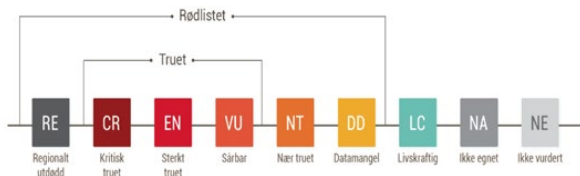
Heldigvis finnes det mye kunnskap om Stjernøya fra før. Denne kunnskapen ligger åpent tilgjengelig i Miljødirektoratets Naturbase kart, artsdatabanken.no og andre karttjenester. Vi ønsker likevel å informere om at kartlagt natur som finnes på offentlige databaser som naturbase.no og artsdatabanken.no ofte er lagt til av frivillige. Finnmark fylke er det fylket i Norge som har færrest registreringer på artsdatabanken m.fl. Vi kan derfor ikke hevde at søk i databasene vil gi god nok oversikt over naturverdiene i et område, men det kan gi et overblikk.

Natur:

Altadelen av Stjernøya er delvis kartlagt mtp. naturtyper. Det finnes blant annet kalkrike fjellområder og strandeng og strandsump³. De kalkrike områdene er verdsatt som viktig⁴. Det finnes flere forekomster av den fredede fjellvalmuen på Stjernøya. Selv om fjellvalmue-komplekset ikke er rødlistet, er de fredet.

Artsmangfold:

På og rundt Stjernøya finnes det en rekke kjente artsobservasjoner. Disse artene vil bli negativt påvirket ved utbygging. Selv om vi kan vise til en liste med observerte arter kan vi ikke hevde at denne listen er endelig. Ref. observasjoner registreres i hovedsak av frivillige.

Art	Klassifisering innen rødlista	
Stivsildre	Truet	EN

² <https://www.forskersonen.no/kronikk-meninger-miljopolitikk/utbygger-har-nakketaket-pa-miljoutredninger-i-norsk-natur/2317724?fbclid=IwAR1vmX7YgtrZw0trX7J2QW3jZz4VYxVgR63o9cPY03dgLmW1HiMLYue-nW0>

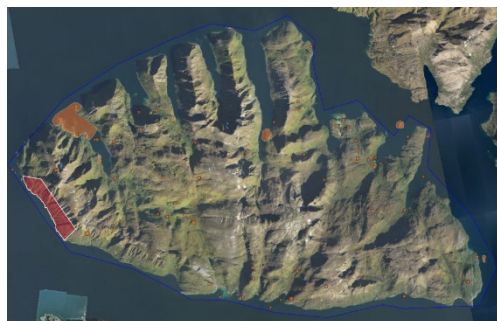
³ <https://geocortex02.miljodirektoratet.no/Html5Viewer/?viewer=naturbase>

⁴ <https://faktaark.naturbase.no/?id=BN00062774>

Dvergarve	Truet	EN
Lemenstarr	Truet	EN
Stjernøyvalmue	Truet	EN
Islandsvalmue	Truet	EN
Krykkje	Truet	EN
Ærfugl	Sårbar	VU
Fiskemåke	Sårbar	VU
Gråmåke	Sårbar	VU
Storskarv	Nesten truet	NT
Hengefrytle	Nesten truet	NT
Nålearve	Nesten truet	NT
Linmjølke	Nesten truet	NT
Reinfrytle	Nesten truet	NT
Hengefrytle	Nesten truet	NT
Jøkelarve	Nesten truet	NT
Fjellbunke	Nesten truet	NT
Rabbestarr	Nesten truet	NT
Grannsildre	Nesten truet	NT
Tvillingsiv	Nesten truet	NT
Knoppsildre	Nesten truet	NT
Moselyng	Nesten truet	NT
Bekkesildre	Nesten truet	NT
Lodnemyrklegg	Nesten truet	NT
Snørublom	Nesten truet	NT
Alperublom	Nesten truet	NT
Fjellmarigras	Nesten truet	NT
Skredarve	Nesten truet	NT
Høyfjellskarse	Nesten truet	NT
Knoppfjellrapp	Nesten truet	NT
Fjellkurle	Nesten truet	NT
Teist	Nesten truet	NT
Tjeld	Nesten truet	NT
Gråspurv	Nesten truet	NT
Hare	Nesten truet	NT
Russeteppealtgras	Nesten truet	NT
Øyekorall	Nesten truet	NT
Kalklok	Nesten truet	NT
Reinrose	Nesten truet	NT
Fjellpryd	Nesten truet	NT
Rødsildre	Nesten truet	NT
Snøbakkestjerne	Nesten truet	NT
Vardefrytle	Nesten truet	NT
Fjellsolblom	Nesten truet	NT
Havelle	Nesten truet	NT
Ishavsstjerneblom	Nesten truet	NT
Østersurt	Nesten truet	NT
Snøull	Nesten truet	NT

Polarvier	Nesten truet	NT
Rabbetust	Nesten truet	NT
Buefrytle	Nesten truet	NT
Rypebunke	Nesten truet	NT
Buefrytle	Nesten truet	NT

Listen over underbygger Stjernøyas viktighet for artsmangfoldet. Etter søk i artsdatabanken kan vi liste opp 53 arter som ligger på rødlisten.

Friluftsliv:

Stjernøya inneholder viktig friluftslivsområde. Selv om det kartlagte friluftslivet på øya er sparsomt vil vi likevel hevde at Stjernøya er et viktig område for friluftslivet i regionen.

Inngrepsfri natur:

Store deler Stjernøya er i dag klassifisert som villmarkspreget område (markert med mørk grønn). Villmarkspregede områder ligger 5 km fra nærmeste tyngre tekniske inngrep. Ved utbygging av vindkraftverk i dette arealet vil hele det villmarkspregede området opphøre. Verdien av områder uten tyngre tekniske inngrep er svært stor for naturmangfold og friluftslivsopplevelser. Bl.a. er sky arter som snøugle ofte observert i slike arealer. FNs naturpanel⁵ fastslår at tapet av natur er en like stor trussel som klimagassutslipp. Økosystemer er under ett sterkt press og svært mange arter dør ut i rekordfart, noe av dette skyldes klimaendringer, men den største faren er den konstante nedbyggingen av naturområder. Intakt natur er snart utryddet og med det faller økosystemer sammen. Kunnskapsmangelen om naturverdier er en betydelig utfordring⁶ og man er nødt til å være langt mer restriktiv i utbygging av natur. Av Norges areal⁷ er det kun 11,5 % som klassifiseres som villmarkspreget. Det meste av dette arealet ligger i Finnmark. Hasvik kommune har et stort ansvar for å ivareta slik natur. Stadig fokus på økonomisk gevinst og vekst er potensielt den sterkeste drivkraften for å bygge ned mer natur.

Litt om reindrift:

Hele Stjernøya benyttes i dag til reinbeite. Det er kalvingsland, vårbeite, sommerbeite og luftingsområder på øya. Ved etablering av vindkraftverk på Stjernøya vil muligheten for å drive

⁵ <https://fn.no/nyheter/fns-naturpanel-menneskelig-aktivitet-truer-eksistensen-til-en-million-arter>

⁶ <https://www.ipbes.net/events/ipbes-ipcc-co-sponsored-workshop-biodiversity-and-climate-change>

⁷ <https://miljostatus.miljodirektoratet.no/tema/naturomrader-pa-land/inngrepsfri-natur/>

kulturutøvelse i området bli umuliggjort og være brudd på menneskerettighetene SP 27. Dette er samme brudd som Høyesterett i Storkammer idømte Fosen vind AS i Trøndelag for.

Reindrift og birgejupmi (samisk høstingsbaserte kultur) vil bli påvirket av en eventuell utbygging. Dette utføres av innbyggere i Alta, Hasvik og Loppa kommuner, men også fra andre nærliggende kommuner. Vi anbefaler derfor kommunene å sette seg inn i formålsparagrafen i naturmangfoldloven⁸, det globale Kunming-Montreal-rammeverket for naturmangfold⁹ (side 2 – 7a, side 6 – mål 1.), og Veileder for kommuner og fylkeskommuner om konsultasjoner med samiske interesser¹⁰.

Kort om kulturminner:

Stjernøya har svært mange kulturminner. Mye friluftsliv foregår i områder med kulturminner. *Både friluftsliv og kulturmiljø gir ofte et sterkt lokalt engasjement og bidrar med positive drivkrefter. Eksempler på dette er en rekke lokalhistoriske vandringer, naturlos, natur- og kulturstier osv¹¹.*

På Stjernøya kan man blant annet finne flere automatisk fredede kulturminner fra flere tidsepoker bl.a. yngre steinalder.

Med så mange kjente kulturminner kan det også være flere hittil uoppdagede minner.

Konklusjon

Med allerede kjent kunnskap mener vi det er lite hensiktsmessig å gå videre med planer om utbygging av vindkraft på Stjernøya.

Bevar Stjernøya med dets viktige naturområder, naturmangfold, friluftslivet, reindrift og kulturminner.

Vennlig hilsen

Forum for natur og friluftsliv Finnmark

Per Erik Motrøen

Koordinator

FNF Finnmark

⁸ https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2009-06-19-100/KAPITTEL_1#%C2%A71

⁹ <https://www.regjeringen.no/globalassets/departementene/kld/aktuelt/2023/norsk-oversettelse-av-kunming-montreal-global-biodiversity-framework.pdf>

¹⁰ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/veileder-for-kommuner-og-fylkeskommuner-om-konsultasjoner-med-samiske-interesser/id2868782/>

¹¹ https://ra.brage.unit.no/ra-xmloi/bitstream/handle/11250/175615/Kulturminner_og_friluftsliv_rapport.pdf?sequence=1&isAllowed=y